

графију и обogaђују револуционарну личност Николину.

У четвртом одјелјку аутор указује на чињеницу да је народ Боке и овог пута успјешно наставио традицију уске сарадње и блиске повезаности са борцима за слободу. Борци Орјенског батаљона мјесецима су се могли успјешно супротстављати надмоћнијој окупаторској војсци и одржати једино захваљујући свесрдној подршци народа са слободне територије и великој помоћи коју су сарадници НОП-а дотурали са окупираних подручја. Илегални партијски радници и сарадници НОП-а из окупираних градова и насеља Боке, реокирајући живот, извличили су из окупаторских магацина, болница и установа храну, муницију, санитаретики и технички материјал и пребацивали га ноћу на ослобођену територију, обавјештавајући уједно о стању и покретима код непријатеља.

У петом одјелјку аутор приказује услове под којима је дошло до расформирања Орјенског бата-

љона у Сланом 28. маја 1942. године. Он указује на парадоксалност ситуације да је једна од изванредно борбених и дисциплинованих партизанских јединица, коју ни читави пукови италијанске војске са тенковима и артиљеријом нијесу могли разбити, дошла у ситуацију да буде расформирана тако рећи без борбе. Радовић не даје сопствену оцјену овог догађаја, већ пружа низ свједочанстава преживјелих учесника овог догађаја и цитата из објављених радова, који говоре о ситуацији на том подручју и самом чину расформирања батаљона, остављајући читаоцу да сам доноси закључке.

Користећи се архивском документацијом, објављеним радовима и сјећањима преживјелих учесника догађаја, аутор нам је овим радом пружио неколико нових података и свједочанстава и дао нов допринос изучавању историје народноослободилачког рата сјеверозападне Боке.

Славко Станишић

ПЕТАР ПЕТРОВИЋ: ПАЛЕОГРАФИЈА РИМСКИХ НАТПИСА У ГОРЊОЈ МЕЗИЈИ

Београд 1975

Стара римска провинција Горња Мезија обухватала је углавном подручје данашње средње и источне Србије, захватајући на југу и дио сјеверне Македоније са Скопљем. Ријеч је, на примјер, о Сингидунуму (Београд), Виминацијуму (Костолац), Наисусу (Ниш), Скупи (Скопје) итд. За многе римске провинције до данас није написана студија о палеографији епиграфских споменика. Тако овај рад казује да је наша наука у могућности да пружи лијепе резултате из тако суптилних области каква је, рецимо, палеографија латинских натписа; а епиграфика као једна дисциплина палеографије настаје тек у нашем вијеку.

Међу разлозима који су аутора подстакли на овај рад, како сам истиче, била је прије свега чиње-

ница да је ова научна област била дуго запостављена. Но, упоредо са новим открићима расло је и интересовање за епиграфику, науку која се бави споменицима са натписом, уклесаним или угребеним на предметима од чврстог материјала. Тежило се доћи до сазнања која ће омогућити потпуније упознавање и оних писама којима се готово изгубио сваки траг, а с друге стране — утврдити критеријуме за ближе хронолошко одређјење натписа. Ово нарочито важи за области које, као што је баш случај са Горњом Мезијом, у оскудици других писаних извора, своју политичку и економску историју у највећој мјери морају да темеље на подацима које пружају епиграфски споменици.

У уводу писац је приказао настанак, задатке и научне крите-

ријуме палеографије епиграфских споменика. Да би пружили неки утисак о научним димензијама и циљу овога дјела, ево шта сам између осталог каже: „Следећи оригиналну концепцију обраде горњомезијских споменика и натписа, овај рад има за циљ да допринесе обogaћењу општих палеографских знања са терена вишеструко занимљивог, како због касне романизације тако и због специфичног положаја на граници латинског и грчког језичког подручја. Анализа сачуваних курзивних натписа, а нарочито утврђивање калиграфских варијанти капитале, биће прилог решавању отворених питања универзалности, одн. локалних варијанти римског писма“.

У првом поглављу обрађује се мсрфолошка анализа натписа. Ријеч је о техници израде натписа, врстама израде натписа према материјалу — натписи на опекама, на керамичким посудама, на металним предметима и на каме-

ну. У другој глави расправљају се: уређење текста, скраћенице, лигатуре и знаци за растављање. У трећој глави анализирају се критеријуми за датовање. Четврта глава пружа каталог датованих натписа, а то је збирка од 64 одабрана натписа из градова обухваћених провинцијом Moesia Superior (Горња Мезија). Иначе, огромна већина од преко 1000 ових натписа су недатовани.

Изалагање је илустровано, односно богато документовано, многобројним цртежима слова, минוצиозно приказаних у њиховим развојним облицима. На крају су квалитетне фотографије или цртежи сва 64 датована натписа. Са општим регистром и резимеом на француском језику, књига има око 170 страна великог формата. При свему радује да се још понеко бави класиком — давним коријенима наше културе и цивилизације.

Новак Ражнатовић

РИСТО КОВИЈАНИЋ, КОТОРСКИ МЕДАЉОНИ

Београд 1976. стр. 166

За своју осамдесету годину живота, Ристо Ковијанић — истакнути научни радник из области историје књижевности, историје књижевних и културних веза Војводине и Словачке, историје Црне Горе, историје старогатора и поморства Боке — објавио је књигу кратких историјских есеја — 80 медаљона из историје Котора, у коме и сам живи и ради од 1940. године. Године 1976. навршио је 80 година живота и 55 година научног и публицистичког рада. У периоду од 1921. до 1976. године објавио је близу 400 наслова, од којих је преко 220 научних, а преко 170 популарно-публицистичких (књиге, чланци и ситни прилози). Сарађивао је у скоро 60 југословенских и словачких књижевних и научних часописа, годишњака и зборника и у двадесетак дневних и недељних листова. За посљедњих 25 година учествовао је на 14 научних састанака, симпозијума и конгреса.

Научни радови Ковијанића темеље се на архивским истраживањима у југословенским и словачким архивима, а радови из историје Црне Горе на истраживањима у Архиву Котора.

У кратком говору својој књизи Ковијанић каже: „Ови медаљони су намијењени свима онима којима је Котор родно мјесто, Бока завичај, свима који ту живе и раде; онима који воле овај град и интересују се за његову прошлост ради познавања или научног проучавања, свима који се радознано питају: Откуд је Котор староставни, и зашто је славан?“

Которски медаљони говоре о једном давно прохујалом времену. Они дају слику друштвеног живота Котора од 1326. године, тј. од првих сачуваних извора которских, па до краја XV стољећа, а „с малим закорачењем у XVI стољеће“. Теме садржане у 80 медаљона Ковијанић је опширно обра-